

Πνευματικὴ Οἰκοδομὴ

■ «Ἐκ νεκτὸς ὀρθρίζει τὸ πνεῦμά μου πρὸς Σέ, ὁ Θεός» (Ἦσ. κς' 9)

Ἡ ἀγάπη καὶ ἡ τήρησις τῶν Ἀγρυπνιῶν, τῶν Προσευχῶν καὶ τῶν κοινῶν Ψαλμωδιῶν Ἐκκλησιαστικὸν Ἔθος

Τὸ θέρος τοῦ 375, ὁ Μέγας Βασίλειος ἀπευθύνει στοὺς Κληρικοὺς τῆς Νεοκαισάρειας τὴν **207ῃ Ἐπιστολῇ** του, προκειμένου νὰ ἀνασκευάσῃ διάφορες κατηγορίες ἐναντίον του, μεταξύ τῶν ὁποίων ἦταν καὶ ἡ κατηγορία, ὅτι εἶχε εἰσαγάγει στὴν Ἐκκλησία τῆς Καισάρειας, δῆθεν μίαν «καινοτομίαν»: ὁ Λαὸς ἀγρυπνεῖ, προσεύχεται τίς μεταμεσονύκτιες ὥρες στὸν ἱερό Ναὸ ἐν μετανοία καὶ κοινῇ Ψαλμωδίᾳ, μέχρι τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου.

Ἔναι ἀξιοπρόσεκτον, ὅτι αὐτὸ τὸ **Ἀρχαιότατον Ἐκκλησιαστικὸν Ἔθος**, ἀναφέρεται ὄχι σὲ τὴν Ἀγρυπνίαν τῶν Μοναχῶν, ἀλλὰ τῶν λαϊκῶν Χριστιανῶν, ἦταν δηλαδὴ **Ἐνοριακὸν Ἔθος**, τὸ ὁποῖο ἀποτελοῦσε μίαν **καθολικὴν πρᾶξιν** τῶν Τοπικῶν Ἐκκλησιῶν τοῦ **Δ' αἰ.**

Προξενεῖ κατάνυξιν τὸ **Ἐνοριακὸν Ἔθος** τῆς ἐποχῆς τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, ἀλλὰ καὶ ἀφορμὴν γιὰ προσπάθεια πρὸς ἀναζωπύρωσιν, ἔστω καὶ μὲ νέες - ἠπιώτερες μορφές, τῶν **Ἐνοριακῶν Ἀγρυπνιῶν** ὀλονὲν καὶ συχνότερον.

* * *

CCVII

Τοῖς κατὰ Νεοκαισάρειαν Κληρικοῖς

3. Πρὸς δὲ τὸ ἐπὶ ταῖς ψαλμωδίαις ἔγκλημα, ᾧ μάλιστα τοὺς ἀπλουστέρους φοβούσιν οἱ διαβάλλοντες ἡμᾶς, ἐκεῖνο εἰπεῖν ἔχω· ὅτι τὰ νῦν

Ἐπιστολῇ 207 (ΣΖ') *

Πρὸς τοὺς Κληρικοὺς τῆς Νεοκαισάρειας

3. Ὡς πρὸς δὲ τὴν κατηγορίαν διὰ τὰς ψαλμωδίας, μὲ τὴν ὁποίαν ἰδιαιτέρως οἱ συκοφάνται μας ἐκφοβίζουν τοὺς ἀπλοϊκώτερος (ἀπὸ τοὺς πιστοὺς),

κεκρατηκότα ἔθη πάσαις ταῖς τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαις συνωδά ἐστι καὶ σύμφωνα.

Ἐκ νυκτὸς γὰρ ὀρθρίζει παρ' ἡμῖν ὁ λαὸς ἐπὶ τὸν οἶκον τῆς προσευχῆς·

Καὶ ἐν πόνῳ καὶ θλίψει καὶ συνοχῇ δακρύων ἐξομολογούμενοι τῷ Θεῷ, τελευταῖον ἐξαναστάντες τῶν προσευχῶν εἰς τὴν ψαλμωδίαν καθίστανται.

Καὶ νῦν μὲν, διχῇ διανεμηθέντες, ἀντιψάλλουσιν ἀλλήλους, ὁμοῦ μὲν τὴν μελέτην τῶν Λογιῶν ἐντεῦθεν κρατῦντες, ὁμοῦ δὲ καὶ τὴν προσοχὴν καὶ τὸ ἀμετεώριστον τῶν καρδιῶν ἑαυτοῖς διοικούμενοι.

Ἐπειτα πάλιν, ἐπιστρέψαντες ἐνὶ κατάρχειν τοῦ μέλους, οἱ λοιποὶ ὑπηχοῦσι·

Καὶ οὕτως ἐν τῇ ποικιλίᾳ τῆς ψαλμωδίας τὴν νύκτα διενεγκόντες, μεταξὺ προσευχόμενοι, ἡμέρας ἤδη ὑπολαμπύσης, πάντες κοινῇ, ὡς ἐξ ἑνὸς στόματος καὶ μιᾶς καρδίας, τὸν τῆς ἐξομολογήσεως Ψαλμὸν ἀναφέρου-

δύναμαι νὰ ἀποκριθῶ τοῦτο: ὅτι δηλαδὴ αἱ ἐπικρατοῦσαι ἤδη συνήθειαι εἰς ὅλας τὰς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ συνάδουν καὶ συμφωνοῦν μὲ αὐτάς.

Διότι εἰς ἡμᾶς ὁ λαὸς ἐγείρεται ἀπὸ βαθείας νυκτὸς (καὶ μεταβαίνει) εἰς τὸν οἶκον τῆς προσευχῆς.

Ἀφοῦ δὲ μὲ πόνον καὶ θλίψιν καὶ συνεχῇ δάκρυα ἐκδηλώνουν τὴν μετάνοιάν των ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ (προσευχόμενοι), εἰς τὸ τέλος (τοῦ Ὁρθρου) ἀφήνουν τὰς (τοιαύτας) προσευχὰς καὶ ἀρχίζουν τὴν ψαλμωδίαν.

Ἦδη λοιπὸν διαμοιράζονται εἰς δύο χοροὺς καὶ ψάλλουν ἀντιφωνικῶς μεταξὺ των καὶ μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν ἀφ' ἑνὸς μὲν βοηθοῦν τὴν κατανόησιν τῶν ἱερῶν Λογιῶν (τῶν ψαλμάτων) καὶ ἀφ' ἑτέρου συγκρατοῦν εἰς τὸν ἑαυτὸν των τὴν προσοχὴν καὶ τὴν ἀμετεώριστον διάθεσιν τῶν καρδιῶν (των).

Μετὰ ταῦτα ἀντιθέτως, ἀφοῦ ἀφήνουν εἰς ἕνα νὰ ἀρχίξῃ πρῶτος (κατὰ στίχους) τὴν μελωδίαν, οἱ λοιποὶ ἐπαναλαμβάνουν (εἰς τὸ τέλος τῶν στίχων) τὰ «ἐφύμνια».

Τοιοτοτρόπως λοιπὸν, ἀφοῦ διέλθουν τὴν νύκτα μὲ τὴν ποικιλίαν τῆς ψαλμωδίας καὶ τὰς ἐνδιαμέσους προσευχὰς, ὅταν πλέον ἀρχίξῃ νὰ λάμπῃ ἡ ἡμέρα, ὅλοι ἀπὸ κοινοῦ, ὡσάν μὲ ἕν στόμα καὶ μίαν καρδίαν, ἀπευθύνουν εἰς τὸν Κύριον τὸν «Ψαλμὸν τῆς

σι τῷ Κυρίῳ, ἴδια ἑαυτῶν ἕκαστος τὰ ῥήματα τῆς μετανοίας ποιούμενοι.

Ἐπὶ τούτοις λοιπὸν εἰ ἡμᾶς ἀποφεύγετε, φεύξεσθε μὲν Αἰγυπτίους, φεύξεσθε δὲ Λίβυας ἀμφοτέρους, Θηβαίους, Παλαιστίνους, Ἄραβας, Φοίνικας, Σύρους καὶ τοὺς πρὸς τῷ Εὐφράτῃ κατωκισμένους, καὶ πάντας ἀπαξ-απλῶς, παρ' οἷς ἀγρυπνίαι καὶ προσευχαὶ καὶ αἰκοινὰ ψαλμῳδίαί τετίμηνται.

ἐξομολογήσεως» [τῆς Μετανοίας - τὸν Ν'], καὶ θεωρεῖ καθεὶς ὡς ἰδικά του τὰ περὶ μετανοίας λόγια (τοῦ Ψαλμῳδοῦ).

(Συνεπῶς), ἐὰν μᾶς ἀποφεύγετε ἐξ αἰτίας αὐτῶν, πρέπει πρῶτον νὰ ἀποφεύγετε τοὺς Αἰγυπτίους, καθὼς ἔπειτα νὰ ἀποφεύγετε τοὺς Λίβυας καὶ τῶν

δύο Λιβυῶν, τοὺς Θηβαίτας, τοὺς Παλαιστινίους, τοὺς Ἄραβες, τοὺς Φοίνικας, τοὺς Σύρους καὶ τοὺς κατοίκους πλησίον τοῦ

Εὐφράτου ποταμοῦ, ἀλ-

λὰ καὶ γενικῶς ὅλους ἐκεῖνους, οἱ ὅποιοι ἀγαποῦν καὶ τηροῦν τὰς ἀγρυπνίας καὶ τὰς προσευχὰς καὶ τὰς ἀπὸ κοινοῦ ψαλμῳδίας.

(*) Βλ. PG τ. 32, στλ. 764AB.